

Zmes.

V.

„Učiteljski Tovariš“ je postal prav imeniten list, tako imeniten, da mu je brumni „Slovenec“ posvetil v 10. številki uvodni članek „Oče in sin“, kjer pravi: „Sin je verna podoba svojega očeta („Slov. Naroda“ namreč). Isti nizki nivo, isti način psovanja, isto potvarjanje resnice tu kakor tam. Oče ni nič starega pozabil, sin se ni nič novega naučil. To je napredek, to svoboda, to liberalizem!“ — Kajpada, ali ni to napredek, ako začne neodvisen učiteljski list neustrašeno pisati tako, kakor misli velika pretežna večina jugoslovanskega učiteljstva, ako pove resnico, svoje trdno prepričanje vsakomur v brk, četudi „resnica oči kolje“. Familijaren nadpis „Oče in sin“ pa je smešen anahronizem. „Učiteljski Tovariš“ kot „sin“ izhaja že 40. leto, „Slovenski Narod“ kot „oče“ pa 33. leto. Potemtakem je bil sin 7 let poprej rojen nego njegov oče. V evangeliju beremo: Abraham je rodil Izaka, nikdar pa narobe. Te skrivnostne zagonetke bi najbrž ne rešil niti bistrourni sv. Avgustin, ako bi bil „Slovenčev“ urednik. Ali mislijo, da so se slovenski učitelji svobode učili le pri „Slovenskem Narodu“, ki nekaj let sem tudi rad odpira predale v zastopanje učiteljskih in šolskih koristi?

Da je tudi Ganglov „Sin“ samo ponesrečen dramatiški poskus, izvira nepobitno iz tega, ker ga je posvetil dičnemu pesniku A. Aškercu, ki nima sina, in ker je Gangl „slavni urednik tistega „Zvončka“, od katerega se otroci prav secesijonistično v steno strani obračajo“. Naš klerikalni kolega „Slovenski učitelj“ pa pravi: „Glava mu je menda (kaj ne veste za gotovo?) secesijonistiška — ali kako bi imenovali tako „glavo“, v kateri je naslikanih šest otrok, a vsi kažejo čitatelju „žlahtnejši“ del svojega bitja. Tudi ostale slike niso prida (kaj pak, zakaj pa slikate še celo dva angela!). Sosebno čudne so one tri glave na predzadnji strani. To je zares — dekadentska umetnost, za katero, hvala Bogu, nimamo smisla . . . !“ No, g. Jaklič so rekli, pa mirna Bosna!

Uprav prismojena je tam še kritika o Aškercu v knjigi „Nove Poezije“, glaseča se: „Ocena te knjige ne spada v naš list. (Zakaj pa jo prinašate?) — Kakor že poprejšnih, tako tudi duh teh „novih poezij“ ni duh katoliškega duhovnika — jezik je pa tudi v mnogih pesmih brez vsake „pesniške finese“. Na take budalosti lahko rečemo: kopita sodi naj kopitar, zakaj takemu kritikastu velja Prešernov rek: „Prišli že bili bi Slovencem zlati časi, ak' klasik bil bi vsak pisar, kdor nam kaj kvasi.“

Poglejmo rajši na Primorsko, kjer se vrši volitev državnega poslanca. Upamo, da je razsodno učiteljstvo delovalo za simpatičnega kandidata dr. Stanića, od katerega lahko zanesljivo pričakuje, da se bo potegoval za izboljšanje njegovega žalostnega gmotnega stanja. Javno pribito naj pa ostane, da je učitelj Medvešček še urednik klerikalne „Gorice“, drugo klerikalno glasilo „Prim. List“ pa se zadira v brezverskega „Učiteljskega Tovariša“. Le tako naprej, da se tudi med gorškim učiteljstvom zjasni ozračje. Tudi tržaška „Edinost“ je prišla pri klerikalcih v veliko nemilost, ker ni zavrnila istrskega dopisnika v 2. številki našega lista. Najbrž noče!

Na Štajerskem je hotel „Slov. Gospodar“ osmešiti g. dr. Tavčarja, davši mu priimek — „učitelj“. Ta na-

meravana psotka iz peresa — duhovnika najbrž čisto nič ne boli častnega člana „Zaveze“. — Zelo simpatična nam je postala „Domovina“, ki je letos odprla posebni predal za šolstvo in učiteljstvo. Štajerski tovariši, polnite pridno oni predal in učite tudi ljudstvo, da dobi sčasoma boljše pojme o šoli. Svoji k svojim!

V Kranju je začel izhajati novi list „Gorenjec“, ki je tudi vstopil v kolo naših prijateljev, zato je proglašen liberalnim listom. „Slovenec“ mu že poje levite tako-le: „Čemu med gospodarske zadeve kar še tole vržete, da čez šolo in učitelje ne pustite zabavljati. Za Boga! Kaj pa hočemo mi Gorenjci šoli in učiteljstvu? Ali ne vidite krasnih stavb za šolo iz naših žuljev, da že omagujemo?“ — Oj, ti ljuba duša! Kdo pa je pred nekaj leti ravno krog Kranja rohnol proti učiteljem, ki ne trobijo v vaš rog in so še toli pregrešni, da so odborniki dične „Zaveze“? Bode vas v oči, da so nekatera šolska poslopja lepša nego farovski svinjaki. Proč torej s konkurenčnimi stavbami, za otroke je vsak zaduhel brlog predober! Kdor nima otrok, nima tudi smisla za njih pravo odgojo. Ako se zgradi prepotrebno novo šolsko poslopje, ki ima stati za stoletja kakor cerkev in farovž, po predpisih oblastnij in higijene, tedaj opozarjate kmeta na žulje; kadar pa sami beračite ali pravše zahtevate popravljanja cerkvá in farovžev, tedaj — „Na, Bauer, das ist etwas anderes!“ V tem oziru podaja „Narodov“ članek „Predrago bogočastje“ izboren odgovor, katerega mora odobravati vsak razsoden čitatelj.

Čudim se pa tovarišu, ki je pisal v 2. številki „Učiteljskega Tovariša“ članek „Učitelj in duhovnik“, katerega konec od „Zato — nič“ je popolnoma za nič. O, sv. Simplicij! Ali res misliš, da nas bodo „mastne, pa zelo mastne plače“ tako pomehkužile, da postanemo cerkovniki in farovski hlapci, katerim bo učiteljska služba samo postranska stvar, kakor je bilo to v „dobrih“ starih časih konkordatske šole. Žalostno bi bilo za našo šolo in narod naš, ako bi mastno plačani učitelji res pozabili na vse ideale, na svojo samozavest, na lastno neodvisnost, na pospeševanje kulturnih teženj ter postavši gourmandi skrbeli le za — tolsti trebušček in bobnali na polni mošnjček. Pravi duhovnik in pravi učitelj bi se lahko razumel, ako bi drug drugemu privoščila delu primerno plačo, ako bi vsak ostal v mejah svojega delokroga, odmerjenega mu po poklicu, ako bi se smatrala enakovrednima partnerjema na polju narodne prosvete, ako duhovnik opusti misel po nadvladi nad učiteljem in šolo. Kadar se obistinitijo ti nazori, se bomo razumeli, sicer pa — nikdar. Clara pacta, boni amice!

Rešetar.

Kritiški glasovi.

Času primeren zakon o učiteljskih plačah. Češki poslanci obeh narodnosti so predložili deželnemu zboru načrt zakona o izboljšanju učiteljskih plač, katerega glavne točke so te-le:

1. Podučiteljske službe se izpremene v učiteljske.
2. Plača začasnih učiteljev z zrelostnim izpričevalom 1200 K.
3. Plača stalnih ljudskih učiteljev 1600 K, meščanskih učiteljev pa 2200 K.
4. Šest triletnih povišanj plače po 200 K, katere se nakažejo brez prošnje.